

b) Dokumenta i članci o gostovanju kazališne družine Laze Popovića u Varaždinu 1872. godine, pa

c) Regesta dokumenata za historiju Međimurja iz Historijskog arhiva u Varaždinu 1264—1945.

Od rasprava je publicirano: »Pitanje

autentičnosti takozvanog Andrijina varaždinskog privilegija iz 1209. godine (Arhivski vjesnik, I, 1958), a u štampi je »Trgovci Makedonci u Varaždinu 18. stoljeća« (»Glasnik Instituta za nacionalnu istoriju Makedonije).

Mirko Androić

IZ DRŽAVNOG ARHIVA U ZADRU

I. Vanjska služba

Zbog malog broja službenika Državni arhiv nema službenika, koji bi bio posebno zadužen za rad na vanjskoj službi arhiva. Stoga se nije ni vodila neka planska aktivnost u vezi s tom službom. Da bi se uklonile slabosti koje nastaju iz takvog poslovanja i da bi se vanjska služba ustanove mogla planski usmjeriti i čvršće organizirati, pokušalo se izvršiti evidenciju registratura i registraturne građe, koja se nalazi na teritoriju kotara Zadra. Štampana okružnica s formularima upućena je na otprilike 500 ustanova i poduzeća, koja posluju na ovom području. Uspjeh akcije nije bio potpun, jer dobar dio poduzeća i ustanova, a posebno škola, nije odgovorio na traženje arhiva. U samom gradu Zadru uspjelo se dobiti odgovor od gotovo svih ustanova i poduzeća tek poslije energične i dugotrajne intervencije službenika samog arhiva, koji su najčešće bili primorani da sami vrše popis građe i ispunjavaju formulare. Na području kotara to se nije moglo provesti, jer su nedostajala materijalna sredstva za upućivanje službenika na teren. Ipak uza sve slabosti i manjkavosti, ova će akcija korisno poslužiti arhivu, da svoju vanjsku službu postavi na čvršće temelje.

II. Preuzimanje građe

Poduzeće »Bar Jedinstvo« predalo je arhivu registrature bivšeg »Hotelskog poduzeća« u Zadru, koje je upravljalo svim hotelskim i ugostiteljskim objektima u gradu Zadru. Materijal je smješten u 18 sanduka. Brz i dovršen pogled u tu građu pokazao je, da se ne nalazi u velikom neredu, ali da je ponegdje oštećena od miševa.

Uspjelo se spasiti jednu vreću dokumenata, koji su pripadali prilično velikom arhivu obitelji Katić iz Ždrelca kod Zadra. Uprava ovog arhiva saznala je pukim slučajem, da je navedeni arhiv izložen uništavanju.

III. Sređivanje građe

U toku 1958. g. sređen je fond Matice i sastavljen inventar, koji će biti i štampan. Osim toga nastavio se rad na sređivanju spisa starog arhiva grada Splita i arhiva grada Zadra iz XIX. i XX. stoljeća, te fonda »Stampata«.

Registrirana je kutija veoma oštećenih pergamena zadarskih notara i dovršen je rad na registriranju isprava samostana sv. Krševana do konca četrnaestog stoljeća.

Nastavljen je rad na pravljenju indeksa za veoma opsežan inventar fonda »Miscellanea«.

IV. Naučni rad u arhivu

U toku protekle godine vršilo je naučna istraživanja u ovom arhivu 68 naučnih radnika i ljubitelja historije. Osim domaćih, radili su i naučni radnici iz Splita, Dubrovnika, Zagreba, Sarajeva, Novog Sada, Beograda i Skoplja. Veoma je raznolika tematika, na kojoj su radili. Svakako ona se najviše odnosi na historiju Dalmacije i lokalnu historiju Zadarskog područja, ali se priličan broj naučnih radnika zanimao za historiju Bosne i Hercegovine, Crne Gore, pa i Srbije, i našao vrijednog materijala za obradu svojih tema.

Arhiv je primio 21 štampani rad napisan na osnovu građe nađene u ovom arhivu. To su većinom naučne rasprave s područja političke i kulturne historije, a ima i nekoliko napisa, koji donose neku interesantnu građu s potrebnim objašnjenjima.

Neki službenici arhiva bave se redovito pisanjem stručnih i naučnih radova, pa su i u toku prošle godine štampali ili pripremili za štampu arhivsku građu ili rasprave, najviše s područja historije. Uspjelo se pripremiti za štampu dva inventara (Matice i Ostavština Šime Ljubića. U štampi se nalazi knjiga: »Notarilia Jadertina«, u kojoj će biti objavljene knjige dvaju prvih zadarskih notara iz kraja trinaestog stoljeća. Materijalna sredstva za štampanje navedene knjige osigurao je Savjet za kulturu i nauku NR Hrvatske. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti ustupila je besplatno arhivu rukopis.

V. Kulturno-prosvjetna djelatnost

Iako arhiv nije organizirao ni jednu samostalnu izložbu, učestvovao je u prikupljanju dokumenata za tri izložbe:

u Zadru za izložbu u povodu proslave 600-godišnjice Zadarskog mira u organizaciji Instituta JAZiU u Zadru;

u Zagrebu za izložbu »Hrvatska pred ujedinjenjem 1918.«, u organizaciji Povijesnog muzeja Hrvatske i za izložbu o postanku Jugoslavije u organizaciji Državnog arhiva NR Hrvatske u Zagrebu.

U toku Arhivskog tjedna, kao i prije i poslije njega, organizirane su posjete učenika srednjih škola arhivu. Tom prilikom su službenici arhiva govorili učenicima ne samo o historiji i značenju samog arhiva kao ustanove, već i o značenju arhivske građe za historiju. Pokušali smo naći i druge oblike suradnje sa školama, posebno da se u nastavi nacionalne historije koristi i dokumentima i službenicima ovog arhiva, ali dosada do takve suradnje još nije došlo, najviše zbog toga, što nastavnici historije, zbog obimnosti programa, ne mogu ustupiti ni jedan sat, da bi se malo detaljnije obradilo neko pitanje iz historije Zadra ili Dalmacije.

Službenici arhiva pružili su veliku pomoć u radu na pomoćnim historijskim naukama i studentima Filozofskog fakulteta u Zadru kao i onog u Zagrebu, koji su pod vodstvom svoga profesora (dr. Nade Klaić) boravili osam dana u Zadru i radili na ispravama samostalnih arhiva ove ustanove.

VI. Ostali rad

Arhiv ne posjeduje radionicu za konzerviranje i restauraciju dokumenata, niti svoj fotolaboratorij, već samo radionicu za izradu i popravak kartonskih kutija za zaštitu spisa. Materijalnom pomoću Savjeta za kulturu i nauku NRH uspjelo je nabaviti u toku prošle godine nož za rezanje i ručnu mašinu za lomljenje (biganje) kartona. Time je radionica prilično kompletirana. U toku 1958. izrađeno je u radionici 250 novih kartonskih kutija.

Iako nema svog fotolaboratorija, arhiv je preko fotolaboratorija Arheološkog muzeja u Zadru izvršio sve narudžbe za mikrofilmovanje arhivalija, koje su stranke naručile.

Laboratorij Historijskog instituta JAZiU u Zagrebu izvršio je besplatno vrlo uspješnu restauraciju dviju kutija pergamena (oko 220 komada), koje pripadaju fondu zadarskih notara. Navedene pergamene bile su zbog vlage slijepljene i veoma teško oštećene.

Službenici arhiva radili su na traženju i registiranju ovih dokumenata:

- o postanku Jugoslavije;
- o djelatnosti Koomunističke partije Jugoslavije;
- o stanju u Dalmaciji na koncu Prvog svjetskog rata;
- o prilikama u Dalmaciji i događajima u vezi sa Zadarskim mirom;
- o uništavanju, konzerviranju i zaštiti umjetničkih spomenika na području Dalmacije od najstarijih vremena do naših dana.

Svi navedeni poslovi obavljani su na zamolbu drugih kulturnih i naučnih institucija u FNRJ.

Na zgradi arhiva vršeni su neki građevinski radovi i unutrašnja scoba arhivskih fondova zbog toga, što je trebalo osloboditi jedan dio prostorija za potrebe Filozofskog fakulteta.

Bibliotekom arhiva služili su se pored službenika arhiva i mnogi kulturni i naučni radnici, koji djeluju u Zadru, pa i svi oni naučni radnici, koji su vršili istraživanja u arhivu. U toku godine bilo je posuđeno 327 knjiga. Nabavljeno je ukupno 164 knjiga i brošura, od čega kupovinom samo 14 komada. Ostalo se dobilo ili kao zamjena ili na poklon.

Dinko Foretić